

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 19/2023-16

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátskou kanceláriou JANÍČEK LEGAL s. r. o., Kominárska 2, 4, Bratislava, konajúcou prostredníctvom advokáta a konateľa JUDr. Vladimíra Janíčka, LL.M., proti postupu Okresného súdu Michalovce v konaniach vedených pod sp. zn. 6 C 1/2011 a sp. zn. 6 C 235/2013, postupu Krajského súdu v Košiciach v konaniach vedených pod sp. zn. 6 S 250/2013, 9 Co 21/2019 a sp. zn. 9 Co 57/2021 a postupu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 6 Cdo 136/2022 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. augusta 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konania a na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom všeobecných súdov v konaniach označených v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd Najvyššiemu súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) uložil príkaz konať a žiada priznanie finančného zadostučinenia vo výške 7 000 eur od Okresného súdu Michalovce (ďalej len „okresný súd“), vo výške 2 600 eur od Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) a vo výške 400 eur od najvyššieho súdu.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ podal žalobu o ochranu práva na rovnaké zaobchádzanie spojenú s náhradou nemajetkovej ujmy v sume 6 650 eur proti žalovanému mestu [REDAKOVANÉ] ktorá bola okresnému súdu doručená 3. januára 2011 a konanie o nej bolo vedené

pod sp. zn. 6 C 1/2011. Na základe výzvy okresného súdu sťažovateľ žalobu doplnil. Vec bola následne v časti o zrušenie právoplatného uznesenia Mestského zastupiteľstva v [REDAKOVANÉ] č. 172/2009 zo 17. decembra 2009 postúpená krajskému súdu (z dôvodu vecnej príslušnosti) a v časti o nároku na náhradu nemajetkovej ujmy vylúčená na samostatné konanie vedené pod sp. zn. 6 C 235/2013, ktoré bolo následne prerušené do právoplatného skončenia postúpenej veci vedenej pred krajským súdom pod sp. zn. 6 S 250/2013. Krajský súd konanie zastavil, keďže sťažovateľ nebol oprávnenou osobou na podanie takého návrhu.

3. Okresný súd v poradí prvým rozsudkom zo 17. októbra 2018 žalobu sťažovateľa zamietol. Tento rozsudok bol zrušený uznesením krajského súdu č. k. 9 Co 21/2019 z 25. septembra 2019. Po vrátení veci na ďalšie konanie okresný súd žalobu opäť zamietol rozsudkom z 9. decembra 2020. V poradí druhý rozsudok okresného súdu bol potvrdený rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Co 57/2021 z 19. januára 2022. Proti tomuto rozsudku podal sťažovateľ 18. apríla 2022 dovolanie, konanie o ktorom je vedené na najvyššom súde pod sp. zn. 6 Cdo 136/2022 od 12. augusta 2022, keď mu bol spis postúpený okresným súdom. Podľa zistenia ústavného súdu o ňom ku dňu predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti sťažovateľa nebolo rozhodnuté. Okresný súd uznesením zo 7. apríla 2022 rozhodol o výške náhrady trov konania. Sťažovateľ napadol toto uznesenie ústavnou sťažnosťou, konanie je ústavným súdom vedené pod sp. zn. IV. ÚS 537/2022.

II.

Argumentácia sťažovateľa

4. Sťažovateľ v podanej ústavnej sťažnosti argumentuje:

a) konanie iniciované žalobou z 29. decembra 2010 pred súdmi všetkých stupňov trvá neprimerane dlho (ku dňu podania ústavnej sťažnosti 11 rokov a 8 mesiacov) bez ohľadu na výskyt prípadných prieťahov. K potrebe posudzovať napadnuté konanie ako celok sťažovateľ poukazuje na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) (rozsudky vo veci A. H. proti Slovenskej republike a Hoholm proti Slovenskej republike) a ústavného súdu vo veciach sp. zn. III. ÚS 506/2017, I. ÚS 170/2017, III. ÚS 728/2017, I. ÚS 287/2018 a sp. zn. IV. ÚS 81/2019. Ak o prejednávacom nároku už bolo právoplatne rozhodnuté, ale o veci prebieha ešte konanie, ktoré môže mať vplyv na výsledok konania, je potrebné posúdiť aj toto obdobie (II. ÚS 518/2021, IV. ÚS 488/2020). Extrémna dĺžka konania pred okresným súdom, krajským súdom a najvyšším súdom zasiahla aj sťažovateľovo právo na prístup k súdu ako súčasť základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a vo svojich dôsledkoch zodpovedá odmietnutiu spravodlivosti;

b) konanie pred okresným súdom trvalo 9 rokov a 9 mesiacov, pričom prejednávaná vec nie je z pohľadu sťažovateľa právne ani fakticky zložitá, správanie účastníkov konania neprispelo k dĺžke napadnutého konania. Okresný súd bol opakovane a dlhodobo nečinný a jeho postup v predmetnej veci bol neefektívny a nehospodárny. Po výzve okresného súdu k zmene žalobného návrhu bola žaloba rozdelená na dve samostatné konania a následne bolo konanie vedené okresným súdom prerušené. Prerušenie konania a rozdelenie konania na dve samostatné konania však k ničomu nevedlo, pretože konanie pred krajským súdom bola zastavené pre nedostatok aktívnej vecnej legitimácie sťažovateľa, čoho si mal byť okresný súd vedomý (*iura novit curia*) a o predmetnej

časti žalobného návrhu mal sám rozhodnúť. Postup okresného súdu bol neefektívny aj v tom, že jeho v poradí prvý rozsudok bol krajským súdom zrušený pre procesné pochybenia;

c) krajský súd o veci konal takmer 39 mesiacov. Sťažovateľ je toho názoru, že rozsudok krajského súdu je v rozpore s jeho uznesením, teda konanie a rozhodovanie krajského súdu v predmetnej veci bolo v nesúlade s jeho vlastnou rozhodovacou praxou, na základe čoho bolo podané dovolanie, v ktorom sa tieto skutočnosti namietajú;

d) aj konanie pred najvyšším súdom je potrebné zahrnúť do celkovej dĺžky napadnutého konania a sťažovateľ uvádza, že ústavný súd nemôže (pri doslovnom/reštriktívnom výklade čl. 127 ods. 2 ústavy) prikázať najvyššiemu súdu, aby konal bez zbytočných prietáhov o dovolaní sťažovateľa, ak zároveň nekonštatuje porušenie označených základných práv aj najvyšším súdom;

e) sťažovateľ vychádza pri výpočte primeraného finančného zadostučinenia zo stanoviska občianskoprávneho a obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Českej republiky č. k. Cpjn 206/2010 z 13. apríla 2011. Za konanie pred okresným súdom žiada s prihliadnutím na počet mesiacov, počas ktorých konanie pred ním trvalo, sumu 7 000 eur, od krajského súdu žiada priznať sumu 2 600 eur a za konanie pred najvyšším súdom sumu 400 eur.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

5. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdené porušenie základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie a na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu v napadnutom konaní ako celku trvajúcim neprimeraných 11 rokov a 9 mesiacov (ku dňu podania ústavnej sťažnosti).

III.1. K namietanému porušeniu práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu v napadnutých konaniach:

6. Z hľadiska namietaného porušenia práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru ústavný súd uvádza, že jeho cieľom je odstránenie stavu právnej neistoty, pričom k vytvoreniu stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iného štátneho orgánu, alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu.

7. Ústavný súd poskytuje ochranu právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (podobne ako základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy) len vtedy, ak v čase uplatnenia tejto ochrany porušovanie základného práva označenými orgánmi verejnej moci (v danom prípade okresným súdom a krajským súdom) ešte mohlo trvať. Ak v čase, keď bola sťažnosť doručená ústavnému súdu, už nemohlo dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd sťažnosť v zásade odmietne ako zjavne neopodstatnenú [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“); (pozri napr. III. ÚS 107/2022)].

8. V nadväznosti na uvedený ustálený právny názor ústavný súd zdôrazňuje, že jednou zo základných pojmových náležitostí ústavnej sťažnosti podľa čl. 127 ústavy je, že musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Tento názor vychádza zo skutočnosti, že táto ústavná sťažnosť zohráva významnú preventívnu funkciu ako účinný prostriedok na to, aby sa predišlo zásahu do základných práv, a v prípade, že už k zásahu došlo a jeho účinky stále trvajú, aby sa v porušovaní týchto práv ďalej nepokračovalo (pozri napr. IV. ÚS 165/2021).

9. Ústavný súd pre úplnosť kontextu prejednávanej veci a posudzovania celkovej dĺžky konania konštatuje, že hoci obsah práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (ako aj základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy) je obdobný do tej miery, že ich porušenie ústavný súd posudzuje spoločne, perspektíva ústavného súdu vo vzťahu k jednotlivým štátnym orgánom je odlišná ako v prípade Európskeho súdu pre ľudské práva. Európsky súd pre ľudské práva posudzuje namietané porušenie práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vo vzťahu k Slovenskej republike ako členskému štátu Rady Európy a ústavný súd ako vnútroštátny ľudskoprávny súd posudzuje potenciálne porušenie základných práv sťažovateľov vo vzťahu k jednotlivým štátnym orgánom (m. m. I. ÚS 390/2019). Nemožno preto konštatovať, že by ústavný súd pri posudzovaní namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov v každom konaní automaticky sčítal dĺžku konania pred viacerými inštanciami štátnych orgánov a túto následne hodnotil bez ohľadu na okolnosti prípadu (porov. napr. I. ÚS 238/2022).

10. Posudzovaná ústavná sťažnosť bola podaná v čase, keď o veci (vedenej pred okresným súdom pod sp. zn. 6 C 1/2011 a sp. zn. 6 C 235/2013 a pred krajským súdom pod sp. zn. 6 S 250/2013, 9 Co 21/2019 a sp. zn. 9 Co 57/2021) už bolo právoplatne rozhodnuté okresným súdom, ako aj krajským súdom, preto v tejto časti ústavný súd nepristúpil k vecnému posúdeniu primeranosti dĺžky konania. Zároveň sa vec sťažovateľa už nenachádzala na okresnom súde ani na krajskom súde, a teda k namietanému porušovaniu ním označených práv týmito súdmi v napadnutých konaniach už nemohlo dochádzať (porov. IV. ÚS 326/2021).

11. K rozhodnutiam, na ktoré sťažovateľ odkazuje, je potrebné uviesť, že k nim už ústavný súd vyjadril svoje stanovisko v uznesení č. k IV. ÚS 598/2022 z 24. novembra 2022, ktorým rozhodol o ústavnej sťažnosti iného sťažovateľa, zastúpeného tým istým právnym zástupcom, obsahujúcej obdobnú právnu argumentáciu ako v prejednávanej veci. Vo veciach sp. zn. III. ÚS 506/2017, I. ÚS 170/2017, III. ÚS 728/2017 a sp. zn. I. ÚS 287/2018 bolo predmetom prieskumu konanie okresného súdu a krajského súdu a v čase podania ústavnej sťažnosti vec ešte nebola právoplatne meritórne rozhodnutá. Vo veci vedenej pod sp. zn. IV. ÚS 81/2019 sa preskúmané konanie viedlo v rámci správneho súdnictva, najvyšší súd ako súd odvolací v zmysle pôvodnej právnej úpravy (Občianskeho súdneho poriadku) po podaní odvolania rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, po zmene právnej úpravy za účinnosti Civilného sporového poriadku najvyšší súd ako kasačný súd o veci rozhodoval opätovne, teda skutkovo ide o odlišnú situáciu ako v prejednávanej veci. Uvedené platí obdobne aj vo vzťahu k rozhodnutiu ústavného súdu vo veci sp. zn. II. ÚS 518/2021, keď bola v napadnutom konaní prebiehajúcim pred správnymi súdmi podaná kasačná sťažnosť.

12. K odkazu sťažovateľa na rozhodnutie ústavného súdu vo veci sp. zn. IV. ÚS 488/2020 je k skutkovému stavu, z ktorého ústavný súd pri svojom rozhodovaní vychádzal, potrebné zdôrazniť, že v odkazovanej veci nebolo v napadnutom konaní právoplatne rozhodnuté, na rozdiel od prejednávanej veci sťažovateľa (rozsudok okresného súdu č. k. 6 C 253/2013-267 z 9. decembra 2020 nadobudol právoplatnosť v spojení s rozsudkom krajského súdu č. k. 9 Co 57/2021 z 19. januára 2022 dňa 23. februára 2022).

13. Vo vzťahu k posúdeniu primeranosti dĺžky dovolacieho konania, ktoré prebiehalo v čase podania ústavnej sťažnosti a stále nie je ukončené, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 22/2016) spravidla zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú (i) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (ii) správanie účastníka súdneho konania a (iii) postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP v rámci prvého kritéria ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

14. Z hľadiska právnej a faktickej zložitosti veci ústavný súd neidentifikoval žiadne okolnosti svedčiace o právnej, resp. faktickej náročnosti veci. Z hľadiska povahy veci a jej významu pre sťažovateľa typovo nejde o konanie, v ktorom súd musí konať obzvlášť starostlivo a promptne (ako to je napríklad v prípade pracovnoprávných sporov alebo v konaniach vo veci starostlivosti o maloletých). Z hľadiska správania účastníkov konania ústavný súd nezistil žiadne okolnosti, pre ktoré by bolo možné dĺžku konania pripísať sťažovateľovi.

15. Postup najvyššieho súdu sťažovateľ vo svojej ústavnej sťažnosti nenamietá konkrétnymi okolnosťami, keďže, ako sám uvádza, mu bola vec predložená iba nedávno. Dovolanie proti rozsudku krajského súdu podal sťažovateľ 18. apríla 2022. Konanie o jeho dovolaní prebieha pred najvyšším súdom pod sp. zn. 6 Cdo 136/2022 od 12. augusta 2022 a ku dňu predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti sťažovateľa o ňom nebolo rozhodnuté. Aktuálna dĺžka konania pred najvyšším súdom o sťažovateľom podanom dovolaní v trvaní 5 mesiacov by tak ústavnému súdu neumožňovala po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie dospieť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa.

16. Z tohto dôvodu preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietaného porušenia práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu, krajského súdu, ako aj najvyššieho súdu v napadnutom konaní odmietol pri predbežnom prerokovaní podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu v napadnutých konaniach:

17. Z hľadiska namietaného porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu v napadnutých konaniach, ktoré dôvodí ich neprimeranou (extrémnou) dĺžkou, pri posúdení konania ako celku, čo má podľa jeho názoru následok v podobe odmietnutia spravodlivosti, ústavný súd uvádza, že vec sťažovateľa je už právoplatne ukončená, rozsudok okresného súdu v spojení s rozsudkom krajského súdu nadobudli

právoplatnosť 23. februára 2022, teda právna istota sťažovateľa v čase podania ústavnej sťažnosti (24. augusta 2022) bola všeobecnými súdmi s konečnou platnosťou nastolená, a preto nemožno súhlasiť s tvrdením sťažovateľa, že by dochádzalo k odmietnutiu spravodlivosti, a preto je v tejto časti potrebné ústavnú sťažnosť vo vzťahu k postupu okresného súdu, ako aj krajského súdu odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú.

18. Je pravdou, že vo veci prebieha dovolacie konanie, ktoré potenciálne môže mať vplyv na právoplatné rozhodnutie súdov nižších inštancií, avšak, ako už bolo konštatované, celková dĺžka dovolacieho konania nie je neprimeraná, a preto ani nedosahuje intenzitu porušenia práva na prístup k súdu hraničiacu s odmietnutím spravodlivosti, preto aj v tejto časti je namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy postupom najvyššieho súdu v napadnutom konaní potrebné odmietnuť pre zjavnú neopodstatnenosť.

19. Keďže ústavná sťažnosť sťažovateľa bola odmietnutá ako celok už pri jej predbežnom prerokovaní, rozhodovanie o ďalších jeho návrhoch v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

20. Napokon ústavný súd poznamenáva, že ak by ďalší priebeh napadnutého konania signalizoval vznik priesťahov, toto rozhodnutie nezakladá prekážku veci rozhodnutej podľa § 55 písm. a) zákona o ústavnom súde, a preto nebráni sťažovateľovi, aby po splnení všetkých zákonných podmienok predložil ústavnému súdu novú ústavnú sťažnosť.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 19. januára 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu